

Psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo prevencijos priemonės ir kampanijos, vykdytos pasitelkiant visuomenės informavimo priemones 2013-2014 m.

Narkotikų, tabako ir alkoholio kontrolės departamentas), informuodamas Lietuvos žiniasklaidos priemones, 2013 m. parengė ir išplatino 62 pranešimus spaudai. Departamentas 2013 m. organizavo nemažai socialinių informacinių kampanijų, susijusių su psichoaktyviųjų medžiagų kontrole ir prevencija:

- Minint Tarptautinę kovos su narkomanija ir narkotikų kontrabanda dieną, Departamentas organizavo **socialinę informacinę kampaniją „Nesikišu ne į savo reikalus“**, kuria siekta atkreipti visuomenės dėmesį, nelikti abejingiems bei informuoti policiją apie narkotinių ir psichotropinių medžiagų platinimo atvejus. Nuo birželio 25 d. iki liepos 9 d. socialinės informacinės kampanijos plakatai buvo viešinami 182 vietose, septyniuose didžiausiuose Lietuvos miestuose (Vilniuje, Kaune, Klaipėdoje, Šiauliuose, Panevėžyje, Alytuje ir Marijampolėje).

- Prisdėta įgyvendinant Europos Tarybos Pompidou grupės bei Europos Komisijos **socialinę informacinę kampaniją, nukreiptą prieš tabako vartojimą** – per visuomenės informavimo priemones ir kitais būdais skleista informacija apie alkoholio vartojimo ir rūkymo žalą sveikatai. Šią nerūkyti skatinančią informacinę kampaniją sudaro vaizdo klipai, pristatantys dinamišką jaunimo gyvenimą ir sąsajas su rūkymo prevencija bei atsisakymu rūkyti. Atrinkti ir adaptuoti Europos Komisijos remiamo prevencinio projekto „Exrūkaliai nenugalimi“ bei Europos Tarybos Pompidou grupės sukurti vaizdo klipai 2013 m. buvo transliuoti Lietuvos vaistinėse bei Vilniaus universiteto fakultetuose, patalpinti Departamento interneto svetainėje. 2014 m. tęsiant šią kampaniją parengtas ir išleistas testas „Sužinok, ar esi priklausomas nuo nikotino“. Atsakyti į pateiktus testo klausimus galima sužinoti, koks yra priklausomybės nuo nikotino stiprumas ir ar reikia keisti rūkymo įpročius. Testas yra platinamas vaistinių asociacijos tinklui priklausančiose vaistinėse. Testą taip pat galima rasti ir atlikti interaktyviai Departamento (<http://www.ntakd.lt/testas/rukymas.htm>) ir vaistinių asociacijos tinklalapiuose.

Pažymėtina, kad 2014 m. kovo 20 d. pasirašyta bendradarbiavimo sutartis Nr. T15-4 su vaistinių asociacija dėl vaizdo klipų, skatinančių nerūkyti, o rūkančius asmenis atsisakyti šio žalingo įpročio, transliavimo vaistinių tinklo („Norfos“, „Gintarinės“ ir „Eurovaistinės“) vaizdo ekranuose. Vaizdo klipai transliuoti 579 vaistinių vaizdo ekranuose (259 „Eurovaistinės“ ir 320 „Gintarinės“ bei „Norfos“ vaistinių ekranuose). Per mėnesį vaizdo klipai buvo parodyti daugiau nei 2 milijonus kartų. Šeši skirtingi vaizdo klipai, skatinantys nerūkyti, o rūkančius asmenis

atsakyti šio žalingo įpročio 2014 m. I ir II ketvirčius buvo transliuojami Vilniaus universiteto Gamtos mokslų fakultete, Centrinuose rūmuose ir Medicinos fakultete. Vidutiniškai vaizdo klipas per dieną parodomas 100 kartų. Minėti vaizdo klipai vasario ir kovo mėnesį buvo transliuojami ne mažiau kaip 30 min. kiekvieną dieną šiose poliklinikose: VŠĮ „Karoliniškių poliklinika“, VŠĮ „Vilniaus rajono centrinė poliklinika“, VŠĮ „Šeškinės poliklinika“, VŠĮ „Panevėžio miesto poliklinika“.

- Bendradarbiaujant su VŠĮ „Blaivios pramogos“ suorganizuoti 4 renginiai (2013 m. – 3, 2014 m. – 1), skatinantys vaikus ir jaunimą leisti laisvalaikį nevarojant psichoaktyvių medžiagų bei propaguojantys sveiką gyvenimo būdą. Renginių metu nebuvo prekiauta alkoholiniais gėrimais, energetiniais gėrimais ir tabako produktais.
- 2013 m. Departamentas, bendradarbiaudamas su Vilniaus universiteto Medicinos fakultetu, Lietuvos medicinos studentų asociacija ir Lietuvos žmogaus genetikos draugija, aktyviai informavo visuomenę apie neigiamą alkoholio vartojimo poveikį nėščiosios ir būsimo vaiko sveikatai bei organizavo renginius, skirtus vaisiaus alkoholinio sindromo dienai paminėti. Išleista informacinė medžiaga, kuria siekiama informuoti visuomenę apie vaisiaus alkoholinį sindromą: atvirukai (http://ntakd.lt/files/VAS_atvirukas.pdf) ir dviejų dydžių plakatai (http://ntakd.lt/files/prevencija/VAS_plakatas.pdf), kuri dalinta 2013 m. rugsėjo 8-9 d. vykusių renginių, skirtų vaisiaus alkoholinio sindromo dienai paminėti, metu, bei perduota išplatinti kitoms institucijoms ir įstaigoms. 2013 m. rugsėjo 8 d. kartu su partneriais organizuotas renginys Vaisiaus alkoholinio sindromo dienai paminėti: viktorina, flashmobas, parkūrininkų pasirodymai. Taip pat 2013 m. rugsėjo 9 d. organizuota spaudos konferencija LR Seime Vaisiaus alkoholinio sindromo dienai paminėti.

Informacinė medžiaga, skirta vaisiaus alkoholinio sindromo dienai paminėti:

ŽMOGAUS EMBRIONO IR VAISIAUS KRITINIŲ RAIDOS PERIODŲ SCHEMA

Embriose / Vaisius / Gimimas

1 2 3 4 5 6 7 8 9 16 20-36 38

1 Žiūklas, implantacija, gastruliacija
2 C.N.S.
3 Ovariaus ir vištos kiaušinėlių teratogenai
4 Akis, Gerklė, Akys, Ausis, Dantų ir Ausis, Smegenys, Ašiniai, Smegenų šaknys, Ovariai
5
6
7
8
9
16
20-36
38

Dažniausi nervų sistemos sutrikimai: Smegenys, Rankos, Kojos, Dantys, Vidurinė kyla, Smegenys, Širdies šiltnamio organai, Ausys

Grūbrios morfologinės anomalijos / Funkciniai defektai ir mažos morfologinės anomalijos

— jautriausias organo vystymosi laikas

* Teratogenas – bet koks veiksnys (cheminis, fizinis, biologinis), galintis lemti embriono arba vaisiaus raidos ar diferenciacijos sutrikimus.
Alkoholis – dažniausiai vartojamas teratogenas.

NĖSTUMAS BE ALKOHOLIO LAŠO!

Rugsėjo 9-oji – pasaulinė Vaisiaus alkoholinio sindromo diena

Alkoholio vartojimas nėštumo metu veikia nėščiosios sveikatą: sąlygoja nepakankamą mitybą, kepenų ar širdies pažeidimus. Alkoholio toksinis poveikis veikia vaisiūngumą, didina persileidimų, vaisiaus mirties, prieš laikiną gimdymo riziką.

Alkoholio vartojimas nėštumo metu yra viena dažniausių įgimtų anomalijų, raidos ir elgesio sutrikimų priežasčių.

Besivystančiam vaisiui alkoholis kenksmingiausias pirmais trimis nėštumo mėnesiais, bet alkoholio sukelti pažeidimai galimi visą nėštumą.

Nustatyta, kad alkoholis, esantis nėščiosios kraujyje, per placentą keliauja į vaisiaus kraują ir jo koncentracija vaisiaus audiniuose būna tokia pat kaip ir motinos kraujyje.

Alkoholis, vartojamas nėštumo metu, gali sukelti:

- savaiminį persileidimą,
- priešlaikinį gimdymą,
- placentos atskilimą,
- vaisiaus žūtį gimdoje,
- vaisiaus judesų susilpnėjimą bei kvėpavimo judesų slopinimą,
- vaisiaus augimo sulėtėjimą ir mažą gimimo svorį,
- su alkoholiu susijusius vaisiaus nervų sistemos pažeidimus,
- su alkoholiu susijusius gimimo defektus.

Vaisiaus alkoholinis sindromas yra sunkiausias alkoholio nuėmimas vaisiaus raidos sutrikimas.

Akimirkos iš renginių, skirtų vaisiaus alkoholinio sindromo dienai paminėti:

Daugiau vaisiaus alkoholinio sindromo dienos minėjimo ir spaudos konferencijos Seime fotografijų pateikta Departamento facebook paskyroje [„Nėštumas be alkoholio lašo!“](#).

2014 m. Departamentas tęsė pradėtą veiklą ir kartu su medicinos studentų asociacija, Lietuvos Respublikos Seimo Narkomanijos ir alkoholizmo prevencijos komisija bei Vilniaus miesto savivaldybė 2014 m. gegužės 18 d. Vilniuje, Bernardinų sode, organizavo renginį „mama, noriu gimti blaivas!“ Renginio metu buvo organizuota viktorina – medicinos studentai tėveliams uždavinėjo klausimus apie alkoholio žalą būsimam kūdikiui, o atsakę teisingai tėveliai laimėdavo rėmėjų įsteigtus prizus. Taip pat renginio metu jaunieji renginio dalyviai galėjo sudalyvauti „Žaislų ligoninėje“, kurioje buvo stengiamasi sumažinti vaikų baimę gydytojams, o kartu su kūrybos

namučiais „Vėjų fejė“ – buvo galima kurti spalvingas aplikacijas, bei šokti taip vadinamą „flashmob’ą“.

